

**Centrum Genderowe na Kongresie Kobiet
animowane przez Polskie Towarzystwo Genderowe
14 maja, sobota**

SALA B
10.00-11.00

Wyklęte, przemilczane, uciszane.

O kobietach, dla których nie ma miejsca w oficjalnej wizji historii i społeczeństwa i o badaczkach, które się na to nie godzą

Moderacja: Agnieszka Graff

Rozmawiają: Marta Abramowicz, Weronika Grzebalska, Agnieszka Kościańska, Sylwia Urbańska

Jednym z celów studiów genderowych jest oddanie głosu kobietom, których doświadczenie nie mieści się w ogólnie przyjętej wizji polskiego społeczeństwa. Ich losy, ich opowieści o samych sobie i o świecie są pomijane jako nieważne i nieciekawe albo wyklęte – jako niemoralne czy nieprzyzwoite. Feministyczna odpowiedź na to zjawisko to „doświadczeniowe” pisanstwo feministyczne, które penetruje owe „nieważne przestrzenie”, często posługując się metodą biograficzną, oddając głos nieobecny. W ostatnich latach w Polsce powstało kilka niezwykle ciekawych książek należących do tego nurtu. Weronika Grzebalska opisała doświadczenia kobiet w Powstaniu Warszawskim. Marta Abramowicz oddała głos byłym zakonnicom. Agnieszka Kościańska, która badała życie seksualne czasów PRL, opowie o listach kobiet do seksuologów. Sylwia Urbańska jest autorką studium o losach i dylematach „matek na odległość” – kobiet migrantek, które w ostatnich dekadach wyjechały z Polski „za chlebem”, zostawiając tu dzieci. Będziemy rozmawiać o bohaterkach książek, ale też o procesie pracy nad nimi, metodologii i motywacji autorek. Czy te projekty coś łączy? Jakie przełamują stereotypy i przemilczenia. Czy można je uznać za feministyczną odpowiedź na konserwatyzm polskiej socjologii i historii?

Biogramy

Marta Abramowicz – autorka książki „Zakonnice odchodzą po cichu” (2016), dziennikarka, badaczka, psycholożka. Reportażu uczyła się pod okiem Hanny Krall. Napisała wiele tekstów lekkich, gazetowych i sporo poważniejszych, naukowych, w tym kilka książek. Robi badania społeczne, najczęściej o ludziach, którym trudniej się odnaleźć. Zawsze najbliżsi jej byli wykluczeni, więc od lat z różnymi organizacjami pozarządowymi szuka sprytnych sposobów na zmianę świata.

dr hab. Agnieszka Graff – anglistka, feministka. Członkini zarządu Polskiego Towarzystwa Genderowego, współzałożycielka Porozumienia Kobiet 8 Marca, stypendystka Fundacji Fulbrighta, członkini Krytyki Politycznej. Teksty naukowe oraz publicystyczne ogłaszała m.in. w „Res Publice Nowej”, „Kulturze i Społeczeństwie”, „Ośce”, „Zadrze”, „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”. Pracuje w Ośrodku Studiów Amerykańskich UW. Jej książka „Świat bez kobiet” (2001) to jedna z najważniejszych pozycji w polskiej literaturze feministycznej. Analizuje mechanizmy stopniowego wykluczania kobiecego głosu ze sfery publicznej w warunkach ustrojowej transformacji.

W swoich pracach zwraca szczególną uwagę na przenikanie się dyskursu płci z narracjami nacjonalistycznymi (np. antysemityzmem) i rasowymi. Zajmuje się także relacjami feminizmu i macierzyństwa.

Weronika Grzebalska – autorka książki „Płeć powstania warszawskiego” (2014), socjolożka, feministka, doktorantka w Szkole Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk. W swoich badaniach zajmuje się polskim nacjonalizmem, militaryzmem, polityką pamięci oraz ich płciowymi wymiarami. Członkini think tanku FEPS Young Academics Network i członkini założycielka Polskiego Towarzystwa Genderowego.

dr hab. Agnieszka Kościańska – autorka książki „Płeć, przyjemność i przemoc. Kształtowanie dyskursu eksperckiego o seksualności w Polsce” (2014), wicedyrektorka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi badania dotyczące płci, seksualności i religii.

dr Sylwia Urbańska – autorka książki „Matka Polka na odległość. Z doświadczeń migracyjnych robotnic 1989–2010” (2015), socjolożka. Pracuje w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, prowadzi też zajęcia na Gender Studies UW. Członkini Komisji ds. Migrantów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich.

SALA B

11.00 – 12.00

Opozycjonistki, aktywistki, polityczki, czyli jak skutecznie walczyć o prawa kobiet?

Moderacja: Elżbieta Korolczuk

Rozmawiają: Natalia Broniarczyk, Beata Kowalska, Justyna Lipko-Konieczna, Marta Trawińska

Panel poświęcony będzie dyskusji o głównych wyzwaniach związanych z walką o prawa kobiet w kontekście historii ruchu kobiecego w Polsce.

W systemie demokratycznym prawa każdego człowieka – prawo do decydowania o sobie i swoim ciele, do godności, szacunku i bezpieczeństwa socjalnego – powinny być traktowane jako niezbywalne. Tak jest w teorii, ale w praktyce prawa te nie zawsze są realizowane, a demokratyzacja nie zawsze jest równie korzystna dla kobiet jak dla mężczyzn. Doświadczenie „Solidarności” pokazuje, że masowy udział kobiet w ruchu społecznym, którego zwycięstwo doprowadziło do przemian demokratycznych, wcale nie musi być podstawą do uznania praw kobiet za ważne, a zmiana nie musi być wcale dobra dla wszystkich kobiet. Po 1989 roku to mężczyźni przejęli w Polsce władzę, a kobiety dostały „w prezencie” restrykcyjną ustawę antyaborcyjną, likwidację żłobków i wzrost bezrobocia. Problemem nie jest bynajmniej jedna partia czy koalicja rządząca. Marginalizacja interesów kobiet ma charakter systemowy – w ciągu ostatnich 25 lat mieliśmy w Polsce partię lewicową, która zlikwidowała zabezpieczenia dla samodzielnych matek w postaci Funduszu Alimentacyjnego, oraz partię liberalną, która z obawy przed Kościołem nie podjęła nawet próby liberalizacji prawa antyaborcyjnego. Dziś po raz kolejny stajemy przed pytaniem, jak walczyć o prawa kobiet. Jak działać na rzecz demokracji, tak aby w ramach negocjacji i walki politycznej nie zgubić spraw ważnych dla kobiet? Czy ruch kobiecy powinien włączyć się w szeroki front „walki o demokrację”, czy zachować krytyczny dystans? Z kim i jakie tworzyć koalicje?

Biogramy:

dr Elżbieta Korolczuk – socjolożka, badaczka, aktywistka. Pracuje na Uniwersytecie Södertörn w Sztokholmie i wykłada w Instytucie Studiów Zaawansowanych Krytyki Politycznej w Warszawie, bada ruchy społeczne, rodzicielstwo i politykę społeczną. Od ponad dekady zaangażowana w ruch kobiecy (organizowała m.in. warszawskie Manify), przewodnicząca rady Fundacji „Akcja Demokracja” i honorowa członkini Stowarzyszenia „Dla Naszych Dzieci”. Członkini Polskiego zarządu Polskiego Towarzystwa Genderowego im. Marii Skłodowskiej-Curie i Mikołaja Kopernika.

Natalia Broniarczyk – doktorantka Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych, edukatorka seksualna, feministka i aktywistka zaangażowana w Porozumienie Kobiet 8 Marca i Porozumienie Odzyskać Wybór. W swojej pracy doktorskiej analizuje strategie angażowania się w działalność na rzecz zmiany prawa antyaborcyjnego na poziomie jednostki i ruchów społecznych działających w krajach, w których aborcja jest nielegalna.

prof. dr hab. Beata Kowalska – socjolożka i aktywistka, pracuje na Uniwersytecie Jagiellońskim. Przedmiotem jej zainteresowań badawczych w ostatnich latach był muzułmański feminizm i sytuacja kobiet w krajach Bliskiego Wschodu. Stara się łączyć działalność naukowa z doświadczeniem w pracy na rzecz równości płci w kraju i za granicą.

Justyna Lipko-Konieczna - doktorantka w Instytucie Kultury Polskiej U W. Bada doświadczenie kobiet działających w „Solidarności” i internowanych w obozie w Gołdapi. Jest członkinią projektu badawczo-naukowego HyPaTia prowadzonego w Instytucie Teatralnym i Instytucie Sztuki PAN przywracającego pamięć o roli kobiet w historii teatru polskiego. Autorka scenariuszy teatralnych, dramaturżka. W latach 2011–2015 dramaturżka Teatru Studio im. Witkiewicza w Warszawie. Od 2012 roku dramaturżka Teatru 21, w którym aktorami są osoby z zespołem Downa i autyzmem. Członkini Stowarzyszenia Pedagogów Teatru.

dr Marta Trawińska – socjolożka, napisała doktorat o kobietach działających w związkach zawodowych; zajmuje się edukacją globalną i antydyskryminacyjną w Ekocentrum we Wrocławiu; należy do Inicjatywy 8 Marca, która organizuje wrocławskie Manify.

SALA B

12.00 – 13.00

Jak w serialu. Gender w podręcznikach

Moderacja: Anna Dryjańska

Rozmawiają: Maciej Duda, Marta Mazurek, Aleksandra Sołtysiak-Łuczak

Trzyletni projekt gruntownych badań nad kulturowymi treściami obowiązujących w polskich szkołach podręczników ujawnił, jak głęboko stereotypowy obraz świata jest w nie wpisany. Bohaterami podręczników pozostają nadal biali mężczyźni (w podręcznikach do historii, etyki i filozofii stanowią oni 80% wszystkich postaci), kobiety nie występują tu w funkcjach przywódczych i rzadko przedstawiane są w kontekście zawodowym. W marginalny sposób podręczniki traktują osoby czarnoskóre, z niepełnosprawnością, osoby samotnie wychowujące dzieci, zaś osoby homoseksualne

traktowane są jako osoby zaburzone. Podręczniki kreują wymagowany świat, który nie tylko nie jest w stanie przygotować uczniów i uczennice na spotkanie z rzeczywistością, ale przede wszystkim obarcza ich ciężarem stereotypów i uprzedzeń pogłębiających stygmatyzację, wykluczenia i nierówności społeczne. O konsekwencjach stereotypowych narracji w podręcznikach i tym, jak wspomagać edukację bez stereotypów i dyskryminacji będziemy rozmawiać z autorami raportu.

Biogramy:

dr Maciej Duda – wykładowca, badacz, pracownik naukowy Uniwersytetu Szczecińskiego. Autor artykułów naukowych, monografii „Polskie Bałkany. Proza postjugosłowiańska w kontekście feministycznym, genderowym i postkolonialnym. Recepcja polska” (2013) i „Dogmat płci. Polska wojna z gender” (2016). Współredaktor trzech tomów raportu „Gender w podręcznikach” (2016). Stypendysta Narodowego Centrum Nauki. Jako trener antydyskryminacyjny współpracuje z instytucjami państwowymi, prywatnymi i pozarządowymi.

dr Marta Mazurek – anglistka, pracuje w Zakładzie Badań Porównawczych nad Kulturą Instytutu Językoznawstwa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Członkini Rady Naukowej Interdyscyplinarnego Centrum Badań Płci Kulturowej i Tożsamości UAM. Badaczka i współkoordynatorka projektu badawczego „Gender w podręcznikach” i współredaktorka raportu „Gender w podręcznikach”.

Aleksandra Sołtysiak-Łuczak – absolwentka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na kierunkach: historia, administracja europejska, gender studies oraz public relations, prezeska zarządu Stowarzyszenia Kobiet Konsola w Poznaniu, działającego od 1999 i realizującego liczne kampanie, akcje i projekty na rzecz równości kobiet i mężczyzn, zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, przeciwdziałania przemocy wobec kobiet, upowszechniania wiedzy na temat praw kobiet. Współorganizuje poznańskie Dni Równości i Tolerancji, członkini rady programowej Kongresu Kobiet. Współkoordynatorka zbierania podpisów pod ustawą parytetową. Inicjatorka Porozumienia żółkowego w Poznaniu, które wywalczyło dodatkowe 3 mln na żłobki poznańskie. Koordynatorka „Nazywam się Miliard” w Poznaniu. Aktywistka ruchów miejskich, członkini Stowarzyszenia Prawo do Miasta. Autorka artykułów, a także publikacji „Działania administracji samorządowej realizującej idee równości płci” dla Obserwatorium Równości Płci, współkoordynatorka projektu „Gender w podręcznikach”. Radna Osiedlowa.

SALA 032

11.30-13.00

Młody Gender

Moderacja: Ewa Serafin i Agnieszka Wróbel

Rozmawiają: Agata Chełstowska, Natalia Judzińska, Kajetan Hajkowicz, Mateusz Król, Ewa Kuliś, Marta Usiekniewicz

W polskiej nauce tematy związane z szeroko rozumianą kwestią gender wciąż nie są jeszcze tak oczywiste, jak inne kierunki badań. Marginalizowane są prace tych nielicznych naukowców i naukowiec, którzy wykorzystują zdobycze studiów genderowych. Od momentu pojawienia się w Polsce w latach 90. pierwszych *gender studies* powoli wzrasta liczba osób zainteresowanych tym kierunkiem humanistyki.

Coraz więcej prac magisterskich i doktorskich dotyczy zagadnień związanych z gender. Nierzadko ich autorkami i autorami są absolwenci bądź to podyplomowych studiów *gender studies*, bądź to zajęć genderowych na uniwersytetach. Będziemy rozmawiać z absolwentkami, absolwentami i słuchaczkami i słuchaczami tzw. genderów oraz działaczkami i działaczami społecznymi. Zapytamy jakimi tematami młode badaczki i młodzi badacze zajmują się w swojej pracy naukowej. Czy te projekty coś łączy? Jaką zmianę perspektywy proponują one w obrębie nauk humanistycznych? Zastanowimy się także nad tym, jak działalność społeczna i artystyczna, inspirowana badaniami związanymi z kwestiami płci i równouprawnienia, może wpłynąć na poprawę jakości życia kobiet i mężczyzn.

Biogramy:

Kajetan Hajkowicz – grafik, działacz społeczny, autor słuchowiska radiowego „Bagaż podręczny” wspierającego społeczność LGBTQ oraz projektu „Moc w przemoc” badającego społeczno-kulturowe przyczyny przemocy seksualnej wobec kobiet. Performer – uczeń Joli Cynkutis, aktorki wywodzącej się z II Studia Wrocławskiego oraz Teatru Laboratorium Jerzego Grotowskiego. Ukończył warsztaty aktorskie u Janusza Stolarskiego, Małgorzaty Walas-Anotoniello, Leszka Raczaka i Katarzyny Pastuszek.

Mateusz Król – literaturoznawca, absolwent śląskiej romanistyki i Gender Studies przy IBL PAN. Edukator praw człowieka od 2002 roku związany z Amnesty International. Interesuje się transowymi i queerowymi obecnościami w literaturze ponowoczesnej. Przygotowuje rozprawę doktorską o teorii i praktyce tłumaczenia queerowego.

Ewa Kuliś – nauczycielka języka polskiego w szkole podstawowej, studentka Filologicznych Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Gdańskim, członkini koła naukowego „Pozytywnie Zakręconych”, działającego na tejże uczelni. Przygotowuje dysertację poświęconą poezji Eugeniusza Tkaczyszyna-Dyckiego. W roku akademickim 2015/2016 uczestniczy w podyplomowych Gender Studies organizowanych przez IBL PAN.

Ewa Serafin – asystentka w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii, absolwentka polonistyki UW i Podyplomowych Gender Studies im. Marii Konopnickiej i Marii Dulębianki Instytutu Badań Literackich PAN, doktorantka Instytutu Badań Literackich PAN, członkini Zespołu Archiwum kobiet w Instytucie Badań Literackich PAN. Członkini Fundacji Gender Center i Polskiego Towarzystwa Genderowego im. Mikołaja Kopernika i Marii Curie-Skłodowskiej. Współredaktorka publikacji „Encyklopedia gender. Płeć w kulturze” (2014). Przygotowuje rozprawę doktorską o uczennicach i kontynuatorkach Narcyzy Żmichowskiej.

Marta Usiekiewicz – doktorantka na Wydziale „Artes Liberales” UW. W doktoracie analizuje reprezentacje męskości i jedzenia w amerykańskiej powieści kryminalnej. Naukowo interesuje się zagadnieniami gender studies, fat studies i disability studies, jak również analizą współczesnych zjawisk popkulturowych. Jest tłumaczką i gastroprzewodniczką po Warszawie. Stara się czytać tylko kryminały.

Agnieszka Wróbel – absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Warszawskim i Gender Studies IBL PAN, doktorantka w Instytucie Badań Literackich PAN. W ramach grantu przyznanego przez Narodowe Centrum Nauki przygotowuje pracę o polskiej prozie powojennej w perspektywie badań nad męskością. Współredaktorka publikacji

„Encyklopedia gender. Płeć w kulturze” (2014), współpracowniczka Zespołu Archiwum Kobiet IBL PAN. Koordynatorka studiów podyplomowych Gender Studies IBL PAN.